

функціонування реального сектора економіки, що суттєво розширює перспективи їх подальшого розвитку.

Література:

1. Варцаба В. І., Огородник В. О. Грошовий ринок України у контексті трансформаційних процесів. *Економіка та держава*. 2017. № 10. С. 9–12.
2. Глущенко С. В. Сучасні інновації на грошово-кредитному та банківському ринках. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2017. Т. 2. Вип. 1. С. 21–27.

Пітел Н. С.

кандидат економічних наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРІ

Сучасне економічне зростання базується на засадах науково-технічного прогресу та інтелектуалізації основних факторів виробництва. На частку нових знань, відтворених у технологіях, обладнанні, кваліфікації кадрів, припадає 70-95% приросту ВВП.

Відповідно, у глобальній економічній конкуренції виграють ті країни, які забезпечують сприятливі умови для наукових досліджень та інноваційного розвитку. Ефективність та динамізм інноваційної сфери перетворилися на вирішальний чинник забезпечення конкурентоспроможності економіки та значною мірою визначають місце кожної країни в світі. Так, місце України на світовому ринку залежить від підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки на основі інноваційних зрушень.

Сучасні досягнення України у міжнародному вимірі конкурентоздатності економіки, рівня розвитку і, особливо, ефективності функціонування національної інноваційної системи є недостатніми для забезпечення сталого розвитку вітчизняної економіки, гарантованої національної безпеки, виходу в найближчій перспективі за рахунок економічного зростання на європейські стандарти життя українських громадян.

Маємо зазначити той факт, що в Україні існує багато перепон, які стримують її інноваційний розвиток, а в результаті й економічне зростання, посилення міжнародної конкурентоспроможності, а також її формування як цілісного та рівноправного члена світової спільноти.

Загальний інноваційний індекс Європейського інноваційного табло вимірює порівняльну інноваційну спроможність 27 країн Євросоюзу, їх основних конкурентів (США, Японії) та країн, що охоплені політикою сусідства з ЄС. За цим показником, до речі, Україна знаходиться в останній за рівнем інновативності – у четвертій групі «країн, що наздоганяють». Порівняно з іншими країнами ЄС відставання України становить: від «країн лідерів» – приблизно у 3 рази (Швеція – 0,68), від «країн послідовників» – 2 рази (Великобританія – 0,48), від країн «помірних інноваторів» – 1,6 рази (Норвегія – 0,35). З точки зору інноваційного розвитку, Україна знаходиться на рівні Росії та Болгарії [3].

На наш погляд, таке непривабливе становище обумовлено як браком коштів, так і відсутністю в останні роки дієвої державної системи стимулювання інноваційної діяльності. Проте, низький рівень наукоємності вітчизняного виробництва визначається не тільки дефіцитом грошей, браком стимулів або пільг, а й домінуванням низькотехнологічних галузей виробництва.

У 2020 році Україна зайняла 45 позицію в загальному рейтингу «Глобальний інноваційний індекс 2020» та набрала 37,4 балів зі 100. Однак, маємо кращі досягнення результатів у галузі інноваційного виробництва, на відміну від інноваційних ресурсів у 2020 році. Цього року Україна посідає 71 місце за обсягами інновацій, що перевищив показник минулого року. Що стосується результатів інноваційної діяльності, то Україна посідає 37 місце, що є нижчим показником від 2019 року [1].

Позитивним кроком на шляху інноваційних зрушень стало приєднання у 2020 році України до топ-30 країн у глобальному рейтингу стартапів – StartupBlink (оцінює стартап екосистеми серед 100 країн і 1000 міст світу) та зайнявши 29 позицію у рейтингу.

Наразі, в Україні рівень результативності інноваційної діяльності та інноваційного розвитку, порівняно з країнами ЄС, є дуже низьким.

Аналізуючи статистичні показники, що впливають на інноваційний розвиток економіки України, маємо зниження ВВП України у 2020 році на 5,4% у порівнянні з минулим. Основним драйвером відновлення економічної активності продовжують виступати галузі зі швидким оборотом коштів, зокрема, роздрібна торгівля, фізичні обсяги якої у 2020 році зросли на 7,8% у порівнянні з минулим роком. Водночас, інвестиційна активність підприємств є критично низькою – обсяг капітальних інвестицій підприємств 2020 року був на 35,4% нижчим від показників минулого року, а виробництво промислових товарів інвестиційного призначення у 2020 року – на 19,3% нижчим від 2019 року [2]. Нестача капітальних інвестицій консервує стан вітчизняного виробництва товарів із високою доданою вартістю та обмежує економічний потенціал вітчизняної економіки.

Слабка інвестиційна активність вітчизняних підприємств погіршується низьким рівнем інвестицій в економіці, який і до пандемії перебував на низькому рівні (до 18% ВВП), а в період кризи суттєво погіршився. У 2020 році валове нагромадження основного капіталу становило лише 12,6% ВВП. При цьому, серед джерел фінансування інвестицій кредити українських банків складали лише 4,3% (в 2019 р. було 5,6%). Значною мірою інвестиційний процес 2020 р. підтримувався за рахунок державних інвестицій в інфраструктурні проекти (частка коштів державного бюджету серед джерел інвестицій зросла до 6% проти 4,9% в минулому році) [2]. Як бачимо, надходження іноземних інвестицій залишається низьким, що стримується настроями потенційних зовнішніх інвесторів, внаслідок гальмування структурних реформ та невизначеності перспектив впливу пандемії на українську економіку.

До ключових проблем, які потребують першочергових стратегічних змін в державній інноваційній політиці, належать: глобалізація вітчизняної економіки; безальтернативність сталого економічного розвитку країни; нарощування темпів технологічного прогресу відповідно до світових, перехід національної економіки на найвищі технологічні уклади; поліпшення демографічної ситуації шляхом збільшення якості трудових ресурсів та ефективного регулювання міграційних процесів на користь збереження наявного національного потенціалу тощо.

Іншим важливим завданням інноваційної політики є визначення тих секторів економіки і виробництва, які мають пом'якшити критичну залежність України від імпорту, надмірні масштаби якого обумовлюють вимивання в теперішній час з економіки країни величезних коштів в інтересах інвестування країн імпортерів своєї продукції в Україну, унеможливають створення нових робочих місць в Україні, необхідних для забезпечення повної зайнятості робочої сили, та сприяння інноваційному розвитку цих секторів.

В умовах, коли процеси глобалізації створюють широкі можливості для швидкого пересування між країнами нових знань, ідей, технологій та інформації, а також устаткування, машин, висококваліфікованих спеціалістів, конкурентні позиції тієї чи іншої країни визначаються не стільки їх здатністю створювати нові знання і технології, а перевагами у випередженні можливих конкурентів щодо впровадження інновацій у виробництво і запропонування виробленої на їх основі продукції споживачеві.

Література:

1. Глобальний індекс інновацій (GII) 2020. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-economy> (дата звернення: 07.04.2021).
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 07.04.2021).
3. Неустроєв Ю. Г. Механізм інноваційного розвитку та його вплив на систему економічної безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід*. №10. 2021. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2021/13.pdf (дата звернення: 07.04.2021).

Сочинська-Сибірцева І. М.

кандидат економічних наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Дієвим фактором економічного зростання, підвищення добробуту населення, підтримки високого рівня конкурентоспроможності товарів і послуг на міжнародних ринках є забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. Постійна загроза виникнення глобальних кризових явищ, всесвітні екологічні проблеми вимагають пошуку наукових шляхів їх подолання з поширенням міжнародного співробітництва й інноваційного партнерства. В зв'язку з цим проблеми технологічного оновлення, модернізації виробничого базису покладені в основу програм подальшого соціально-економічного розвитку країн світу. Це передбачає збільшення обсягу інвестицій на наукові дослідження, інноваційну діяльність задля досягнення високого рівня технологічного лідерства.

Оцінка рівня інноваційного розвитку країни здійснюється за допомогою відповідних міжнародних індексів, що дає змогу вимірювати, аналізувати і регулювати існуюче положення відповідно до ринкової ситуації. Така оцінка дозволяє провести порівняльний аналіз статусу країни відповідно до інших учасників рейтингу. Міжнародний досвід підтримки та стимулювання інноваційного розвитку